Vědomí a jeho poruchy

Petr Grossmann

Vědomí

- Patří mezi globální psychické funkce
- Stav, kdy normálně probíhají všechny psychické funkce.
- Jedinec si je správně uvědomuje, je schopen vztahovat je ke svému já a je schopen poznávat a uvědomovat si vlastní psychické prožitky a svůj vztah k okolnímu světu.
- Bez správné funkce vědomí není možný správný průběh jiných psychických funkcí
- Vědomá psychická činnost (různé stupně - až po automatickou činnost)
- Nevědomí

Charakteristika vědomí

- Lucidita – jasnost – schopnost uvědomovat si dění jak v sobě samém, tak v okolí
- Idiognoze - celý rozsah vědomí je integrován do jednoho subjektivního obrazu a patří určitému "já"
- Sebeuvědomování - jedinec je schopen svou vědomou činnost vyhodnocovat jako svůj vlastní produkt

Fyziologické změny vědomí

- Spánek - zúžení vědomí, je okamžitě reverzibilní (na rozdíl od komatu či hybernace)
- Hypnóza - změna vědomí podobná spánku navozená sugescí (auto i hetero)

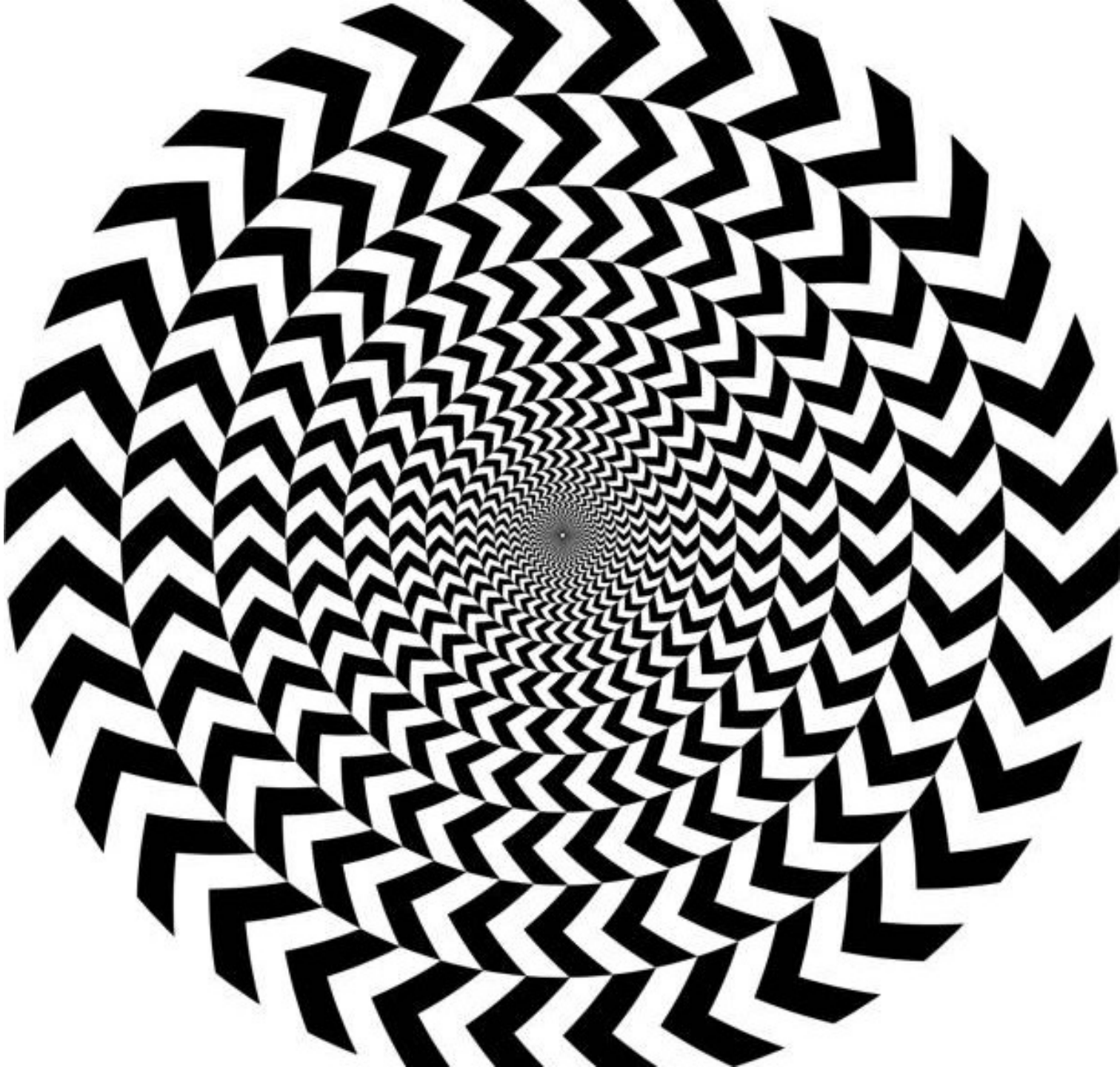

Kvantitativní poruchy vědomí

- Somnolence podobá se úvodním stadiím spánku, lze přivést k jasnému vědomí, po čase se vrací do somnolence, např. Při lehkých intoxikacích; reaguje na dotyk, oslovení, je schopen odpovídat na dotazy, myslet, zpomalení
- Sopor - prekomatosní stav, reaguje jen na silné podněty, není schopen odpovídat, pokud ano, je to mimo relaci dotazu apod. Patologické reflexy.
- Kóma - probrat lze jen lékařským zákrokem, nereaguje na bolestivé podněty, patologické reflexy
- Krátkodobá porucha vědomí - kolaps, synkopa, mdloba, nedokrvení CNS, při únavě a vyčerpání nebo psychogenně

Kvalitativní poruchy vědomí

- Amence – zmatenost, por. orientace a idiognozie
- Obnubilace - mrákotný stav – u intoxikace, epilepsie, v patickém afektu, disociativní stavy
- Delirium

- Ganserův syndrom - vazební reakce – u premorbidně disponovaných, blízká obnubilaci, přiipomíná pseudodemenci jakoby vědomě nesprávné odpovědi.

Delirium

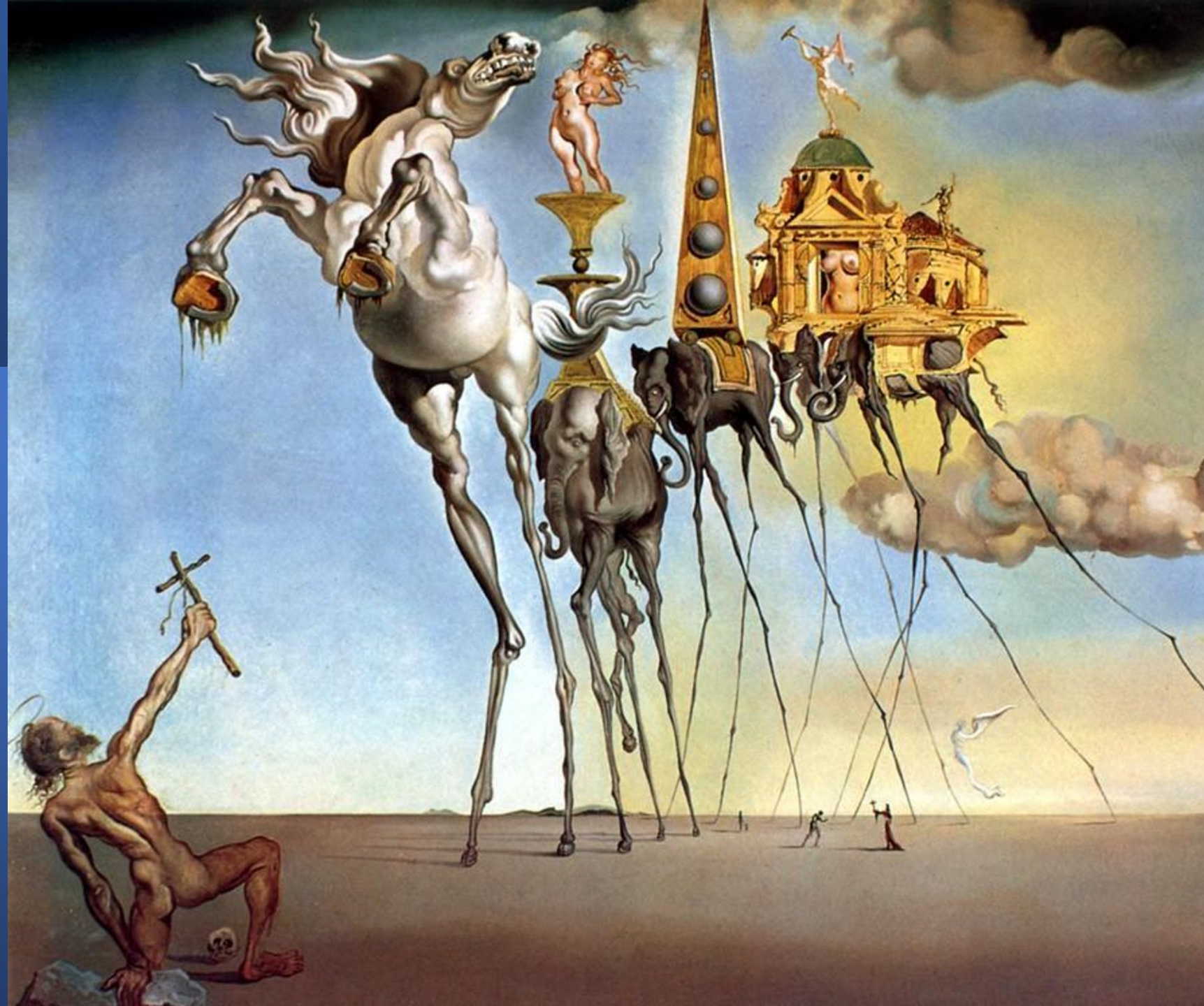

Delirium

- **Liaison psychiatrie**
- **Hospitalizovaní somatických oddělení**
- **Mortalita do 20% za hospitalizace, do 50% do 1 roku**

Definice

kvalitativní porucha vědomí

↓

porucha pozornosti

- koncentrace, tenacity a presunutí pozornosti
- porucha kognice s desorientací a mnestickou poruchou
- porucha cirkadiální rytmicity, “Sundowning”
- psychomotorická agitace a emoční labilita
- porucha vnímání (halucinace, iluze)
- porucha myslení (slabe organizovaná paranoidita)
- rychlý nástup a kolísavý průběh

Klinický obraz

- Rozvíjí se během 24 - 72 hodin
- Anxieta, neklid, problémy jasně uvažovat
- Hypoprosexie (90-100%)
- Dyssomnie, noční můry, hypersenzitivita

- Desorientace místem, časem, osobou
- Kolísání průběhu, noční zhoršení
- Děsivé sny pokračující halucinacemi
- Porucha myšlení, nesystematická paranoidita
- Dysartrie, inkoherence, konfabulace
- Afektivní příznaky, porucha bdělosti a lucidity

- **Psychomotorická aktivita**
- Furibundní
- Blandní
- Musitující

Typické symptomy

- Mikrozoopsie, makrozoopsie
- Halucinace liliputánů
- Delir zaměstnanosti (ne kutivost)
- Floccilegium
- Zvýšená sugestibilita

Etiologie

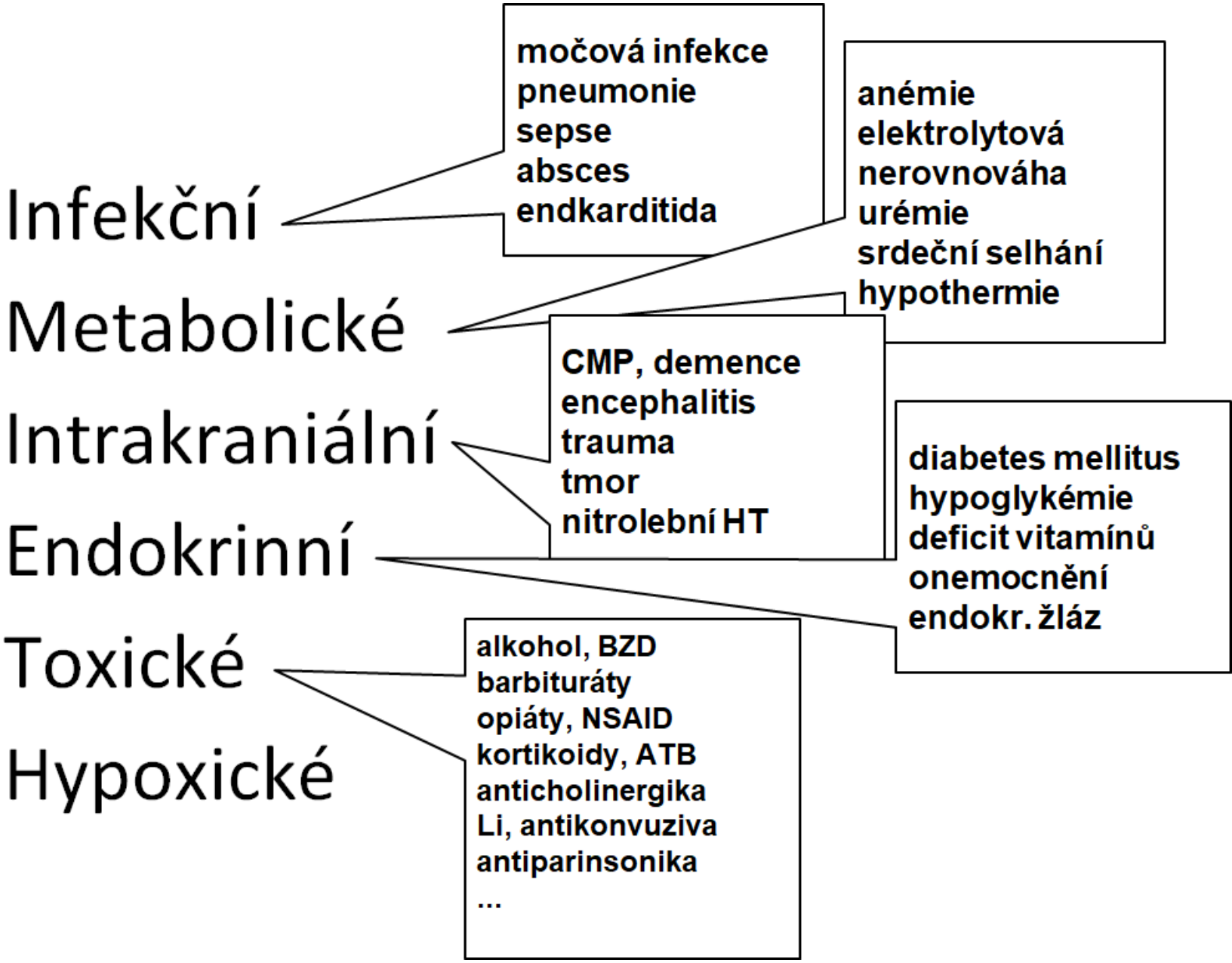
Infekční
Metabolické
Intrakraniální
Endokrinní
Toxické
Hypoxické
močová infekce
pneumonie
sepse
absces
endkarditida
anémie
elektrolytová nerovnováha
urémie
srdeční selhání
hypothermie
CMP, demence
encephalitis
trauma
tmor
nitrolební HT
diabetes mellitus
hypoglykémie
deficit vitamínů
onemocnění endokr. žláz
alkohol, BZD
barbituráty
opiáty, NSAID
kortikoidy, ATB
anticholinergika
Li, antikonvuziva
antiparinsonika
...

Rizikové faktory

individuální vulnerabilita + vyvolávající příčina

Rizikové faktory

- **věk**
- **dehydratace**
- **postižení mozku**
- **poruchy zraku a sluchu**
- **somatické onemocnění**
- **polypragmázie**
- **delirium nebo závislost v anamnéze**
- **imobilita**
- **bolest**

Diferenciální diagnóza delirium vs demence

	Delirium	Demence
Počátek	Rychlý	Pozvolný
Trvání	Hodiny, týdny	Měsíce, roky
Průběh	Fluktuující	Stabilní
Vědomí	Lucidní až kval. por.	Lucidní
Orientace	Narušena	Může být intaktní
Kr. paměť	Narušena	Narušena
Vnímání	Snově zkalené, halu	Často intaktní
Cirkadiální rytmus	Narušen	Fragment. spánek
Somatická choroba	Obvykle ano	Často chybí
Reverzibilita	Reverzibilní	Irreverzibilní